

**25-26 NİSAN 2013 TARİHLERİNDE TÜSEV TARAFINDAN ORGANİZE EDİLEN
SİVİL TOPLUM-KAMU İŞBİRLİĞİ ULUSLARARASI KONFERANSI**

TÜSEV TARAFINDAN İLETİLEN SORULAR:

- Kalkınma Bakanlığının sivil toplum-kamu işbirliği konusundaki çalışmaları ve deneyimleri bugüne kadar neler olmuştur? Bu ilişkinin somut örnekleri nelerdir? Bu deneyimlerden neler öğrenebiliriz? Ne gibi sorunlar ve olumlu örnekler yaşanmış ve yaşanmaktadır?
- Bu deneyimler ışığında Kalkınma Bakanlığı'nın sivil toplum-kamu işbirliğinin geliştirilmesine yönelik planları, çalışmaları nelerdir?
- Sivil toplum kamu işbirliğinin Türkiye'de güçlendirilmesi için genel olarak neler yapılmalıdır? Ve bu noktada Kalkınma Bakanlığı'nın rolü nedir?

CEVAPLAR

Küreselleşme ve AB sürecinin etkisiyle kalkınma stratejisinin temel yapısı dönüşmüş, katılımcı planlama perspektifi hâkim olmaya başlamıştır.

Bu dönüşümle beraber kalkınma stratejilerinde bölge ölçeği ön plana çıkmıştır. Bu çerçevede bölgeler arasında dengeli kalkınma ve bunun planlanması, yatırımların dengeli dağılımı, geri kalmış ve kırsal bölgelerin daha hızlı kalkınmasının sağlanması gibi önceliklerin yerini bölgelerin kapasitelerinin ve potansiyellerinin değerlendirilmesi, yerel dinamiklerin güçlendirilmesi ve tüm bölgelerde yeni rekabetçi sürece uyum sağlayabilecek şekilde kapasite geliştirilmesi önem kazanmıştır.

Kalkınma perspektifinde yaşanan söz konusu değişim bölgesel politikanın kavram ve araçlarını da etkilemiştir. Bu duruma paralel olarak klasik kalkınma araçları da dönüşüme uğramıştır. Altyapı yatırımları, teşvikler, organize sanayi bölgelerinin oluşturulması gibi merkezi kalkınma araçlarının yerini özel sektör, yerel yönetimler, STK'lar ve diğer kuruluşlar arasında işbirliği ile şekillenen yeni politika araçları almıştır.

Kalkınma perspektifindeki dönüşüm kalkınma planlarının merkezden yerele yukarıdan aşağıya anlayışını da çözerek yerelle ulusalı entegre edecek çok katmanlı bir yönetim yaklaşımının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Bu yaklaşım çerçevesinde yerel inisiyatiflerle merkezin etkileşimi yoluyla yerel, bölgesel, ulusal dinamiklerin bir ortaklık içinde kalkınma sürecine dâhil olması amaçlanmıştır.

Dokuzuncu Kalkınma Planına bakacak olduğumuzda "bölgesel gelişmenin sağlanması" bir eksen olarak belirlenerek bölgesel gelişme politikaları, bir taraftan bölgelerin verimliliğini yükseltmek suretiyle ulusal kalkınmaya, rekabet gücüne ve istihdama katkısı artırırken, diğer taraftan da bölgeler ve kır-kent arası gelişmişlik farklılıklarını azaltma temel amacına hizmet etmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda; merkezi düzeydeki politikaların daha uyumlu ve etkin hale getirilmesine, yerel dinamiklere dayalı gelişme ortamının oluşturulmasına, yerel düzeyde kurumsal kapasitenin artırılmasına ve kırsal kalkınmanın hızlandırılmasına yönelik çalışmalara ağırlık verilmesi öngörülmüştür. Yerel dinamiklere ve potansiyele dayalı bu kalkınma anlayışı çerçevesinde girişimcilik, kümelenme, yenilik, sosyal ve kurumsal sermaye, yönetim ve cazibe merkezleri gibi temaları politikanın odağına alan stratejiler benimsenmiştir.

Bölgesel gelişme ve yerel kalkınma uygulamalarında yerindenlik ilkesinin esas alınması ve yerel düzeyde kurumsal kapasitenin artırılmasının temel amaç olması STK'ların yereldeki kalkınma faaliyetlerine entegre olmasına olanak sağlamıştır. Bu bağlamda kalkınmaya ilişkin kilit paydaşlar arasında ortaklık kültürü oluşturularak uygulamaya yönelik sinerjinin, sahiplenmenin ve farkındalığın artırılmasının sağlanması; STK'ların yerel ve bölgesel kalkınma çabalarına katkı sağlamalarının özendirilmesi; girişimcilik başta olmak üzere tüm bileşenlerin uygulanmasında kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör ve STK'lar arasındaki işbirliği ve ortaklıkların desteklenmesi, işbirliği ağlarının oluşturulması yoluyla bilgi alışverişi özendirilmesi gibi tedbirler alınmıştır. Aynı amaca hizmet etmek üzere kararların katılımcı bir yapı içerisinde bölgede yaşayanlar tarafından alınmasını sağlaması öngörülen Kalkınma Ajansları kurulmuş ve bu ajansların kalkınma kurullarında STK'ların yer alması yani yönetim mekanizmalarına dahil olmaları sağlanmıştır.

Kanun'da kalkınma ajanslarının kuruluş amacı "kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma planı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak..." olarak belirtilmektedir.

Bu çerçevede ajansların;

Karar alma ve uygulama yapılarının katılımcılığa açık olması sayesinde toplumun kalkınma sürecine doğrudan ve aktif katılımını sağlayarak yerel sahiplenmeyi oluşturması ve pekiştirmesi

Sivil topluma teknik, idari ve mali destek sağlayarak uygulamaların ve yatırımların etkinliğinin artırılması

Kamu, özel kesim ve STK'lar arasındaki koordinasyon, uyum ve işbirliğinin geliştirilmesi yoluyla rekabet edebilirliğin sağlanması ve yakınsamanın gerçekleştirilmesi

AB projelerinin ve asıl uygulayıcıları belediyeler, il özel idareleri, odalar, üniversiteler ve diğer STK'lar olacağı dikkate alındığında kamu kurum ve kuruluşlarıyla çok sıkı işbirliği gerekliliğinde eksikliği giderecek bir mekanizma olması

Yerinden ve bölgesel yönetime, dolayısıyla çok katmanlı yönetim süreçlerinin gerçekleştirilmesine katkıda bulunması

Yerel aktörlerin proje üretme ve yönetim kapasitesinin sürdürülebilir şekilde desteklenmesine dönük bir süreçte yeni dönem bölgesel kalkınma anlayışının temel aktörlerinden biri olması

Bölgelerin gelişmişlik düzeyi ve potansiyellerine göre farklılaştırılmış politika araçları ve uygulamalarını oluşturmak üzere yerelin ihtiyaçlarını sorun ve potansiyellerinin daha doğru tespitini sağlaması

Öngörülmektedir.

Ayrıca 2006/10550 sayılı Bazı Düzey 2 Bölgelerinde Kalkınma Ajansları Kurulmasına Dair Bakanlar Kurulu Kararında kalkınma kurullarında özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşlarından temsilci katılımı öngörülmüş ve uygulanmıştır.

Bu çerçevede Kalkınma Ajansları katılımcılık şeffaflık, açıklık, yerindenlik gibi ilkelerin uygulamaya yansımaları ve böylece yönetişimin gerçekleşmesini sağlama, bölgesel potansiyellerin etkin olarak değerlendirilmesi, kamu kesimi ve STK'lar arasında bir köprü oluşturmaları bakımından oldukça olumludur. Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği de kamu kesimi, özel kesim ve STK'lar arasındaki işbirliğini ve ortaklık kültürünü geliştiren projelerin desteklenmesini içermiştir. Bu kapsamda mali destek programlarında STK projeleri desteklenmiştir. Ayrıca bölgedeki STK'lara yerel ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunabilecek çalışmaları için eğitim verme, geçici uzman personel, danışmanlık, lobi faaliyetleri gibi kurumsal nitelikli ve kapasite geliştirici teknik destek verilmesine de olanak tanınmaktadır.

Kalkınma ajansları son zamanlarda sivil toplum çalışmalarına ayrıca yoğunlaşmış, örneğin Serhat Kalkınma Ajansı kendi bölgesi için " Sivil Toplum Kuruluşları Profili" isimli bir rapor yayınlamıştır. Bu rapor çerçevesinde Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars illeri ve bu illere bağlı ilçelerde faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının kapasite ve faaliyetlerinin yanı sıra, sivil toplum temsilcilerinin gözüyle bölgenin sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda ön plana çıkan sorunları ve bu sorunların çözüm yolları araştırma konusu edinilmiştir. Bu anlamda Kalkınma Ajanslarının bölgelerin sivil toplum potansiyelini ölçmede, anlamada ve yönlendirmede etkili araçlar olarak karşımıza çıkacağı görülmektedir.